Eduskunnan lakivaliokunta
Asia: KAA 5/2020 vp Kansalaisaloite kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi

Asiantuntijalausunto asiantuntijakuulemiseen 30.11.2021

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa kansalaisaloitteesta kannabiksen rangaistavuuden poistamiseksi.

EHYT ry ei kannata kansalaisaloitetta. Dekriminalisaation lisäksi se sisältää kohtia, jotka ovat laajempia kuin rangaistavuuden poistaminen ja aloitteessa on perusteita, joiden katsomme olevan virheellisiä tai tulkinnanvaraisia.

Aloitteessa ei oteta kantaa siihen, miten nuoriin tullaan suhtautumaan. Nykytilanteessa olisi syytä selvittää eri järjestelmiin jäävien merkintöjen vaikutukset nuorten elämänkulkuun ja mahdolliseen syrjäytymisriskiin ja se, voidaanko jo nykyisellä lainsäädännöllä vaikuttaa merkintöihin. Sakkorikokset näkyvät huumausainerikosten osalta vain turvallisuusselvityksissä (ei rikosrekisteriotteessa). Pieni osa aloista/työnantajista on oikeutettu tekemään selvityksiä ja heilläkin on harkintavalta ilmoituksen suhteen.

Aloitteessa esitetään neljän kannabiskasvin sallimista itselääkinnälliseen käyttöön. Tämä on ongelmallista, sillä sallimisessa mennään lääketieteen alueelle ja epäselväksi jää, miten terveydenhuollossa suhtaudutaan itselääkintään ja kuinka se vaikuttaa muiden lääkitysten saantiin.

Jos kannabis dekriminalisoitaisiin, sen käyttö oletettavasti tulisi lisääntymään ainakin hetkellisesti ja sitä kautta myös haittojen määrä kasvaa. Tämä aiheuttaa haasteen hoitojärjestelmälle, joka ei nytkään pysty vastaamaan tarpeeseen. Hoitomuotoja tulisi kehittää joka tapauksessa niin kevyiden lyhytinterventioiden osalta, kuin pidempien, kuntouttavien hoitomuotojen. Kannabiksen dekriminalisointi ei myöskään tulisi vaikuttamaan siihen ryhmään, jotka käyttävät vielä vahvempia huumeita ja ovat syrjässä yhteiskunnasta.

Lähtökohtana tulisi olla käytön aloittamisen kynnyksen pitäminen korkealla, mutta samalla huumeiden käyttäjien hoitoon pääsyn ja tuen turvaaminen, sekä ehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen kehittäminen. Huumeiden käyttöön tulisi puuttua sosiaali- ja terveydenhuollon keinoin pikemmin kuin rikoslailla ja rangaistuksilla. Pidämme tärkeänä, että huumeiden käytöstä ei aiheudu kohtuuttomia, loppuelämää varjostavia seurauksia. Yksittäisten käyttäjien kohdalla rikosoikeudelliset rangaistukset eivät ole ensisijaisia. Viranomaisten toiminnan tulee edistää päihteiden käytön vähentämistä ja lopettamista. Ensisijaisia keinoja ovat hoito, tuki ja tiedon lisääminen päihteiden käytön haitoista.

EHYT toivoo huumausainepolitiikan kokonaisarviointia haittojen ehkäisyn ja hoidon näkökulmista. Sen sijaan, että keskustelu rajataan koskemaan huumausainelakia, tulisi asiaan tarkastella laajasti. Huumetilanteen hallinta ja haittojen vähentäminen on laajempi sosiaali- ja terveyspoliittinen kysymys.

Helsingissä 29.11.2021

Ehkäisevä Päihdetyö EHYT ry

Marja Pakarinen
va. toiminnnanjohtaja

Kim Kannussaari
asiantuntija